

8. Pronoms: combinació¹

QUADRE RESUM

Els pronoms febles (1)

Els complementos del verb

El complement directe - CD (sense preposició) La persona o la cosa en que recau l'acció del verb.	Veig la Clara Veig la finestra
El complement preposicional - CP (amb preposició) La persona o la cosa en que recau l'acció del verb.	Comto en la Clara Comto en la seva paraula
El complement indirecte - CI (amb preposició) La persona o la cosa que rep l'acció del verb.	Escriu a la Clara Dono un cop al llum
El predicat nominal - PN Una característica, d'una persona o d'una cosa, només del subjecte.	La Clara està contenta El Marc és molt alt El senyal sembla verd
El predicatiu - P Una característica, d'una persona o d'una cosa, alhora del subjecte o del CD i del verb.	La Clara treballa contenta El Marc camina feliç La botiga té el rebu lluminós
El complement circumstancial de lloc - CCL Una circumstància de lloc de l'acció del verb.	La Clara treballa al llum El Marc camina pel passadís
El complement circumstancial de manera - CCM Una circumstància de manera de l'acció del verb.	La Clara treballa bé El Marc camina de pressa
El complement circumstancial de temps - CCT Una circumstància de temps de l'acció del verb.	La Clara treballa cada dia El Marc camina de 6 a 8
Altres complementos circumstancials Altres circumstàncies de l'acció del verb.	La Clara treballa amb guants El Marc camina amb la Mar

El complement del nom

El complement del nom (substantiu i adjectiu) - CN Una informació complementària del subjecte o d'un complement del verb.	La Clara té el clar d'austral El Marc és el capità de l'equip La Mar és al língua i la pols
---	---

Us es pot pertànyer

El subjecte - S (només quan és indeterminat i està situat davant del verb com si fos un CD) La persona o la cosa que fa l'acció del verb.	Amba gent Hi ha gent Aparença avançada
---	--

Pronoms que no s'apostrofen mai

les	Les miro	Les escollo	Mira-les	Escolteu-les
li	Li dono	Li arreglo	Dona-li	Escritu-li
hi	Hi va	Hi anava	Corre-hi	Aneu-hi
ho	Ho comprén	Ho enten	Porta-ho	Feu-ho
us	Us miro	Us escollo	Vol veure-us	Vol escoltar-vos

Pronoms sense funció sintàctica

en	anar-se'n	Me'n vaig a comprar
hi	haver-hi	Hi ha molta gent
	sentir-hi	Hi sento molt bé
	veure-hi	Hi veig molt bé

Pronoms just amb verbs que presenten formes col·loquials o normatives no estàndard

em	forma estàndard	forma no estàndard
et	Digues-me com et dius	Digue'm com et dius
es	Encantat de conèixer-te	Encantat de coneixe't
ens	Vol conèixer-se a si mateixa	Vol coneixe's a si mateixa
	Digueu-nos la veritat	Digue'ns la veritat

Pronoms que presenten formes col·loquials o normatives

ens	forma normativa	forma no normativa
us	Afanyem-nos	Afanyem-ze*
els (CI)	Els farà un petó	Els hi farà un petó*

Interferències

en	anar-se*	S'ha anat a les 7
	anar-se'n	Se'n ha anat a les 7
	Haver-hi*	Hi ha quatre*
	haver-n'hi	N'hi ha quatre
hi	haver**	Ha hagut un accident*
	haver-hi	Hi ha hagut un accident
Els (CI)	donar-les*	No vol donar-les la clau
	donar-los	No vol donar-los la clau
	caure's*	Si vigiles no et cauràs*
	caure	Si vigiles no cauràs
se	pujar-se*	Aviat ens baixarem de l'avió*
	pujar	Aviat baixarem de l'avió

* forma incorrecta

Els pronoms febles (1)

Els complementos del verb

El complement directe - CD (sense preposició) La persona o la cosa en que recau l'acció del verb.	Veig la Clara Veig la finestra
El complement preposicional - CP (amb preposició) La persona o la cosa en que recau l'acció del verb.	Comto en la Clara Comto en la seva paraula
El complement indirecte - CI (amb preposició) La persona o la cosa que rep l'acció del verb.	Escriu a la Clara Dono un cop al llum
El predicat nominal - PN Una característica, d'una persona o d'una cosa, només del subjecte.	La Clara està contenta El Marc és molt alt El senyal sembla verd
El predicatiu - P Una característica, d'una persona o d'una cosa, alhora del subjecte o del CD i del verb.	La Clara treballa contenta El Marc camina feliç La botiga té el rebu lluminós
El complement circumstancial de lloc - CCL Una circumstància de lloc de l'acció del verb.	La Clara treballa al llum El Marc camina pel passadís
El complement circumstancial de manera - CCM Una circumstància de manera de l'acció del verb.	La Clara treballa bé El Marc camina de pressa
El complement circumstancial de temps - CCT Una circumstància de temps de l'acció del verb.	La Clara treballa cada dia El Marc camina de 6 a 8
Altres complementos circumstancials Altres circumstàncies de l'acció del verb.	La Clara treballa amb guants El Marc camina amb la Mar

El complement del nom

El complement del nom (substantiu i adjectiu) - CN Una informació complementària del subjecte o d'un complement del verb.	La Clara té el clar d'austral El Marc és el capità de l'equip La Mar és al língua i la pols
---	---

Us es pot pertànyer

El subjecte - S (només quan és indeterminat i està situat davant del verb com si fos un CD) La persona o la cosa que fa l'acció del verb.	Amba gent Hi ha gent Aparença avançada
---	--

Pronoms que no s'apostrofen mai

les	Les miro	Les escollo	Mira-les	Escolteu-les
li	Li dono	Li arreglo	Dona-li	Escritu-li
hi	Hi va	Hi anava	Corre-hi	Aneu-hi
ho	Ho comprén	Ho enten	Porta-ho	Feu-ho
us	Us miro	Us escollo	Vol veure-us	Vol escoltar-vos

Pronoms sense funció sintàctica

en	anar-se'n	Me'n vaig a comprar
hi	haver-hi	Hi ha molta gent
	sentir-hi	Hi sento molt bé
	veure-hi	Hi veig molt bé

Pronoms just amb verbs que presenten formes col·loquials o normatives no estàndard

em	forma estàndard	forma no estàndard
et	Digues-me com et dius	Digue'm com et dius
es	Encantat de conèixer-te	Encantat de coneixe't
ens	Vol conèixer-se a si mateixa	Vol coneixe's a si mateixa
	Digueu-nos la veritat	Digue'ns la veritat

Pronoms que presenten formes col·loquials o normatives

ens	forma normativa	forma no normativa
us	Afanyem-nos	Afanyem-ze*
els (CI)	Els farà un petó	Els hi farà un petó*

Interferències

en	anar-se*	S'ha anat a les 7
	anar-se'n	Se'n ha anat a les 7
	Haver-hi*	Hi ha quatre*
	haver-n'hi	N'hi ha quatre
hi	haver**	Ha hagut un accident*
	haver-hi	Hi ha hagut un accident
Els (CI)	donar-les*	No vol donar-les la clau
	donar-los	No vol donar-los la clau
	caure's*	Si vigiles no et cauràs*
	caure	Si vigiles no cauràs
se	pujar-se*	Aviat ens baixarem de l'avió*
	pujar	Aviat baixarem de l'avió

* forma incorrecta

¹ Herrero, P. i Valle, M. (2013) *Material didàctic per a cursos de nivell de suficiència (C)*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya; Castellanos, J. (1998) *Quadern. Normativa bàsica de la llengua catalana. Amb exercicis autocorrectius*. Barcelona: Universitat Autònoma i Núria et al. (2011) *Gramàtica pràctica del català*. Barcelona: Teide

La pronominalització dels complements

Complement	Pronoms	Oracions					
		Amb o complement	davant verb començat en consonant	davant verb començat en vocal	Amb pronom		
complement directe CD	singular	el	El saludo	L'espero	Vull veure'l	Vull avisar-lo	
		la	Saludo la veïna	L'espero	Vull veure-la	Vull avisar-la	
	plural	els	Saludo els veïnes	Els saludo	Els espero	Vull veure'ls	Vull avisar-los
		les	Saludo les veïnes	Les saludo	Les espero	Vull veure-les	Vull avisar-les
complement preposicional CP	amb preposició de amb qualsevol altra preposició	en	Menja raim	N'agafa	Agafa'n!	Agafeu-ne!	
		ho	Veu que vénen	Ho veu	Ho anuncia	Anuncia-ho!	
complement indirecte CI	amb preposició de amb qualsevol altra preposició	en	Parlo de la qüestió	En parlo	Se n'oblida	Parla'n!	
		hi	Renuncia al càrrec	Hi renuncia	Hi especula	Renuncia-hi!	
predicat nominal PN	singular	li	Escriu al director	Li telefono	Li escriu	Telefone-hi!	
		els	Escriu a la directora	Els telefono	Els escriu	Telefona'ls!	
	plural	el	Escriu als amics	Els telefono	Els escriu	Telefona'ls!	
		els	Escriu a les amigues	Els telefono	Els escriu	Telefona'ls!	
predicatiu P	singular	el	És el conseller	El serà	L'és	Pot ser-lo	
		la	És la consellera	La serà	L'és	Pot ser-la	
	plural	els	Són els consellers	Els són	Els eren	Poden ser-los	
		les	Són les conselleres	Les són	Les eren	Poden ser-les	
amb els verbs dir-se, fer-se, elegir i nomenar en els altres casos	indeterminat	en	És feliç	Ho seria	Ho és	Pot ser-ho	
		ho	És bona alpinista	Que en sigui, de...!	Si n'és, de...!	Pot ser-ne, de...!	
complement circumstancial de lloc CCL	amb la preposició de amb qualsevol altra preposició i sense preposició	en	Nomenaran cap el Pau	En nomenaran el Pau	N'elejiran el Pau	Elejiru-ne el Pau!	
		hi	Balla feliç	Hi balla	Hi actua	Vol ballar-hi	
	sempre	en	Ve de Sant Cugat	En ve	N'arriba	Deu venir-ne	
		hi	Va allà	Hi va	Hi arriba	Pot anar-hi	
complement circumstancial de temps CCT	en general en alguns casos	hi	Vaig malament	Hi vaig	Hi anava	Puc anar-hi	
		hi	Vaig a corre-cuita	Hi vindràs	Hi arribaràs	Pots arribar-hi	
altres complements circumstancials CC	sempre	hi	Sortirà demà	Hi camino	Hi anava	Puc anar-hi	
		hi	Arribaràs a les quatre	Hi vindràs	Hi arribaràs	Pots arribar-hi	
complement del nom CN	amb preposició de amb qualsevol altra preposició	en	Vull un pot de mel	En vull un pot	N'hi ha un pot	Pot voler-ne un pot	
		hi	És sensible al fred	Hi sembla sensible	Hi és sensible	Sembla-hi sensible!	
subjecte (≈ CD indeterminat) S	indeterminat	en	Circularan Itàlia	En circularan	N'arribaran	Poden circular-ne	
		en	Circularan Itàlia	En circularan	N'arribaran	Poden circular-ne	

Ja hem parlat de la substitució pronominal altres vegades. En aquesta lliçó ens centrarem, però, en la **combinació dels pronoms**.

Consulteu aquests exercicis autocorrectius sobre els pronoms.

COMBINACIONS BINÀRIES²

<i>es</i>	<i>et</i> <i>us</i>	<i>em</i> <i>ens</i>	<i>els</i> <i>li</i>	<i>el</i>	<i>en</i>	<i>hi</i>
				<i>la</i>		
				<i>els</i> <i>les</i>		
				<i>ho</i>		
				<i>en</i>		<i>hi</i>

Seguint aquest quadre que ja coneixeu (ha aparegut al seminari 5), podem trobar les combinacions possibles dels pronoms en català. Excepte en el cas *els els* (CI+CD), no són possibles combinacions en vertical dins d'aquesta taula: **en en*, **n'ho*, **hi hi*, **la ho*.

Ordre

Un verb pot portar un, dos i fins tres pronoms febles – molt rarament, quatre i tot! L'ordre dels pronoms combinats segueix l'esquema anterior, és a dir, CI+CD (o S) + altres complements.

- **Me** [CI] **la** [CD] *rento cada dia, la cara.*
- **No us** [CI] **els** [CD] *donaré, els microfilms.*
- **T'**[CI]**ho** [CD] *retrauran sempre, això que has fet.*
- **Només se** [refl] **te** [CI] **n'**[S]**hi**[CCL] *ha ficat una, de serp als pantalons?*

Hem de tenir en compte, però, el següent:

Quan combinem els pronoms de CI *em, et, es, ens, els* i *us* amb les formes *el, la, els, les, en, ho* i *hi*, col·loquem en primer lloc els pronoms de CI:

- *Quan acabi de llegir la novel·la, te la deixaré.*

[CI] [CD]

Quan combinem el pronom de CI *li* amb els pronoms de complement directe *el, la, els, les* i *en*, col·loquem en primer lloc els pronoms de CD:

- *En Toni vol un rentaplats pel seu aniversari. Potser l'hi compraré.*

[CD][CI]

És a dir, quan una combinació binària té un CI representat per *li* i el CD per *el, la, els* o *les*, es produeix una doble transformació:

² Es recomana la lectura del capítol 13.5.3 de la Gramàtica Essencial i especialment el 7 de la Morfologie současné katalánštiny.

- a. L'ordre de la col·locació s'inverteix, i el pronom que representa el CD apareix abans que el pronom que representa el CI.
- b. El pronom *li* es converteix en *hi*.

li + el → l' hi li + la → la hi li + els → els hi li + els → les hi ³

- *L'August va guanyar **la casa a l'Albert** jugant a pòquer; però **la hi** va guanyar fent trampes.*

A més, hem de tenir en compte les següents construccions, prescrites per la normativa fins el 2016 però ara acceptades depenent dels contextos.

Acceptades, però és preferent l'opció entre parèntesis a la llengua formal	Acceptades només en llengua col·loquial. La forma entre parèntesis és la formal
<i>li+en = n'hi (li'n)</i>	<i>els+la= els hi (els la)</i>
<i>li+ho = l'hi (li ho)</i>	<i>els+els= els hi (els els)</i>
<i>li+la = l'hi (la hi)</i>	<i>els+les= els hi (els les)</i>
<i>els+el = els hi (els el)⁴</i>	<i>els+ho= els hi (els ho)</i>
També s'usa <i>els hi</i> en lloc del pronom de datiu plural <i>els</i> : <i>Als meus amics no els hi direm res</i> . Aquesta forma de datiu plural (<i>els hi</i>) s'evita en els registres formals: <i>Als meus amics no els direm res</i> .	

1. Escriviu la combinació de pronoms que correspongui.
 - a. Has de donar l'article al director com més aviat millor. – No pateixis, que ja _____ donat aquest matí.
 - b. Va vendre la casa a una senyora argentina: _____ va vendre a molt bon preu.
 - c. Una vegada vam haver arribat a l'escola, ens vam presentar a la directora del centre. Després d'haver _____ presentat, vam mantenir una llarga conversa amb ella.
 - d. Avui he enviat els llibres a la Maria: _____ enviat per correu urgent.
 - e. En Joan no portat les claus a l'avi. Aneu a buscar-les i porteu_____.

³ Les combinacions equivalents en el dialecte valencià són: *li'l, li la, li'ls, li les*

⁴ Teniu aquestes construccions explicades [aquí](#).

Unió dels pronoms amb el verb

- a. Els pronoms sempre van units al verb i tots junts (o al davant, o al darrere)
** Els alumnes van demanar explicacions i els vaig donar-ne*
→ els en vaig donar/vaig donar-los-en
- b. Si el pronom o combinació van darrere del verb, han de portar guinets o apòstrofs.
porta-la-hi, agafa'ns, dona'ls-en, mengeu-vos-l'hi
- c. Si el pronom o combinació van davant, no poden portar guionets, només apòstrofs.
li he telefonat, l'hi portaré, te l'amago, us les hi deixaré
- d. **Norma:** sol funcionar que l'apòstrof s'ha d'escriure tan a la dreta com sigui possible.
*emportar-se'l (*emportar-s'el), se n'hi va anar (se'n hi va anar)*
Tot i que en la combinació *el+en* és *l'en* (ja que *le* no existeix). *→ M'ha dit que tregui el vídeo de l'armari, però no puc treure-l'en perquè me'l van robar.*
- e. Les combinacions *la hi* i *se us* no s'apostrofen.
A la Montserrat, la llibreta la hi van donar ahir⁵.
Se us respecta molt, en aquesta institució.
- f. En les combinacions de més d'un pronom, si els pronoms *es*, *et* i *em* van en primer lloc, sempre adopten les formes plenes (*se*, *te*, *me*) o les elidides (*s'*, *t'*, *m'*) en lloc de les reforçades.
Se li van escapar els conills. (escapar-se-li)
Se'm van perdre pel Montseny (perdre-se'm)
Te'l vas haver de creure (creure-te'l)
No me'ls hi voldrà portar (portar-me'ls-hi)
- g. Els pronoms *us*, *ens*, *el*, *els* i *en* adopten les formes **plenes** (*-vos*, *-vos*, *-lo*, *-los*, *-ne*) quan van immediatament darrere el verb (acabat en consonant o diftong), però si entre ells i el verb s'interposa un altre pronom, llavors adopten les formes reforçades (*us*, *en*, *el*, *els*, *en*) o les reduïdes (*'ns*, *'l*, *'ls*, *'n*).
rifeu-vos → rifar-se-us, cruspí-nos → cruspí-se'ns, portar-lo → emportar-te'l, carregar-los → carregar-vos-els, dir-ne → dir-nos-en

⁵ En les combinacions de *la* i *hi*, oralment és habitual l'elisió de la *-a* del femení (*L'hi donà*), però en els registres formals és preferible mantenir la vocal: *La hi donà*. [Gramàtica essencial]

- h. Si el verb és imperatiu, un infinitiu o un gerundi, els pronoms van al darrere del verb.

Porta'ls de seguida!

No t'he dit de portar-ne tants.

Portant-los així et cauran.

- i. Si el verb és una forma perifràstica formada amb un infinitiu, els pronoms hi poden anar al davant o al darrere.

He d'anar-hi demà/Hi he d'anar demà.

Vas dir-m'ho/M'ho vas dir

- j. En qualsevol altre cas diferent dels dos anteriors (és a dir, en els casos de formes verbals personals no perifràstiques), els pronoms van sempre al davant del verb.

*M'havia passat per alt/*Havia passat-me per alt.*

*La hi tiraré./*Tiraré-la-hi*

*Diu que s'hi avorreix de seguida/*Diu que avorreix-s'hi de seguida*

2. Escriviu els pronoms de complement directe i indirecte de les frases següents:

- Havies d'enviar aquest paquet als avis. Ja _____ has enviat?
- Has portat ja la carta a la Maria? – No, encara no _____ he portat.
- Compra aquest llibre per al teu nebot. – D'acord, ja _____ compraré.
- El mestre preguntarà la lliçó als alumnes: _____ preguntarà per escrit.
- Deixa les claus de la casa a l'Antoni: _____ pots tirar a la seva bústia.
- El mestre dona aquestes instruccions a les mares: _____ dona cada vegada que els nens fan vacances.
- Demana els llibres a la Mercè. Si _____ demanes,estic segur que _____ deixarà.
- Regala aquests contes als teus nebots: si _____ regales, _____ donaràs una alegria.

3. Escriviu les combinacions de pronoms corresponents (*li, l'hi, la hi, li'n, li ho*)

- Han dedicat aquesta plaça a un poeta: _____ han dedicat a proposta de l'Associació de veïns del barri.
- Passejava el gos pel carrer. Va ser mentre _____ passejava que es va produir l'accident.
- Ja li has dit que no pot ser? – Sí, ja _____ he dit.

- d. Compra flors a la Rosa, que acaba de tenir un nen. Quan l'anirem a visitar, _____ regalarem un pom.
- e. No has escrit a l'Esteve encara? – No encara no _____ he escrit.
4. Escriviu els pronoms adequats.
- a. Dona enciam a l'ocell. Recorda que has de donar _____ dos cops a la setmana.
- b. Comenta tot això que t'he dit als teus companys: _____ comentaràs?
- c. Et presentaré als invitats: _____ presentaré amb molt de gust.
- d. Han comunicat l'assumpte al jutge. Aquest matí mateix _____ han comunicat.
- e. Ha regalat el llibre als seus amics. En acabar la festa, _____ ha regalat.
- f. Aquella àvia dona cada dia menjar als gats de la plaça. Tenen sort que algú _____ doni.
- g. Diuen que augmentaran la pensió als jubilats. Sembla que _____ augmentaran a partir de l'1 de gener.
- h. Al judici, van donar la raó a l'empresa. Tothom es va estranyar que _____ donessin.
- i. Demana els llibres a en Lluís. – Quan el vegi, ja _____ demanaré.
5. Reescribiu les frases següents substituint els elements entre claudàtors per pronoms febles (el signe + indica que la frase és imperativa)
- a. En Colomer ha venut [la casa] [als meus amics].
- b. +Presenta [la Francina] [al senyor Puig]
- c. +Porteu [els llapis] [a les alumnes]
- d. +Deixi [uns quants bombons] [per a en Jordi]
- e. +Pren [l'olla] [als nens]
- f. Preguntaré [al teu pare] [com s'ho fa per guanyar tants premis]
- g. Ja regaré [les plantes] [a la Cinta]
- h. Cal ficar [una mica més de líquid anticongelant] [al radiador]
- i. Heu integrat [a vosaltres] [al grup]
- j. No han informat [els professors] [de la visita]
6. **[exercici per entregar]** Reescribiu les següents frases substituint els pronoms febles per elements que hi puguin ser representats.
- Ex.: Li hi telefonaré → Telefonaré al pare al despatx, Telefonaré l'avi a casa, etc.*

- a. Els hi portaré.
- b. Sempre els en fa.
- c. Vaig confessar-li-ho.
- d. Els els va estripar.
- e. Va amagar-los-el.
- f. No l'hi duguis.
- g. No la hi va ensenyar.
- h. Tira-n'hi un raig.
- i. No li hi ha dit res.
- j. Du-li'n.